

НАДАННЯ ТА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОЛЕКСАНДРА ЯГЕЛЛОНЧИКА НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО

Наступником великого князя литовського Казимира у 1492 р. став Олександр (Казимирович) Ягеллончик, котрий після смерті свого старшого брата Яна Ольбрахта у 1501 р. опанував ще й польську корону. Постаць, життя та діяльність литовського-польського правителя, на відміну від інших представників династії Ягеллонів, найменш представлені в історіографії. Те незначне коло істориків, котрі проявили інтерес до особи Олександра Ягеллончика, в основному приділяли увагу висвітленню політико-правових, військових та конфесійних аспектів його правління¹.

Не були відображені питання земельних надань Ягеллонів на українські землі і в працях істориків-литуаністів М. Довнар-Запольського та М. Любавського. Так, М. Довнар-Запольський, досліджуючи державне господарство Великого князівства Литовського (далі – ВКЛ) під час правління Ягеллонів, лише побіжно згадував, посилаючись на Стрийковського, про щедрість в роздачі маєтків великого князя литовського Олександра². М. Любавський в своїй фундаментальній праці про територіально-адміністративний поділ та місцеве управління у ВКЛ, широко залучаючи документи Литовської метрики, приводив деякі приклади пожалувань Олександра Ягеллончика. Проте такі матеріали дослідник використовував в ракурсі дослідження та встановлення територіальної приналежності населених пунктів до певних адміністративних одиниць³.

В подальшому проблематика економічного розвитку українських земель в складі ВКЛ XV – першої половини XVI ст. залишалася на маргінесі історичних студій. Певні зрушення в економічній тематиці відбулися з виходом монографії О. Русиної. В одному з розділів книги автор, досліджуючи тенденції економічного розвитку Чернігово-Сіверщини в XIV – на початку XVI ст., розглянула й надання Олександра Ягеллончика на територію означеного регіону⁴. Лише відзначимо, що надавчу політику польських правителів щодо Поділля* в сучасній історіографії висвітлює В. Михайловський⁵.

---

* Лише короткий час, з 1418 по 1430 рр., за все XV ст. Поділля перебувало під зверхністю великого князя литовського Вітовта.

Механізм великокнязівських надань у ВКЛ здійснювався шляхом видачі привілеїв, надавчих та підтверджувальних листів на звернення та прохання шляхти. Такі документи відклалися в т.зв. Литовській метриці (сучасні білоруські дослідники вживають термін „Метрика Великого князівства Литовського”⁶), в основному в книгах записів. М. Ковальський в групі документів надавчого характеру, що відклалися в книгах записів Литовської метрики, виділяє такі різновиди: „листи” – грамоти надавчі (привілеї), підтверджувальні – „конфірмації” чи „підтвердження”...⁷ В опрацьованих нами джерелах книг записів для позначення надань Олександра Ягеллончика писарі великокнязівської канцелярії вживали два терміни – „лист” та „привілей”, а для підтвердження – „потвержене”. Тому, приймаючи за основу класифікацію М. Ковальського, для позначення документів надавчого характеру будемо вживати терміни „привілей”, „лист-надання” (надання) та „підтверджувальний лист” (підтвердження). Розглянемо найбільш типові та цікаві з точки зору поземельних відносин надавчі документи.

Значимо, що надаючи земельні ділянки чи угіддя шляхті і боярам, великі князі литовські зобов’язували їх нести різного роду служби, зокрема, прикордонну і військову. Так, привілеєм від 2 червня 1598 р. Олександр Ягеллончик надавав пану Бику Александровичу чоловіка Мартинця Пупковича з його братами Олешком і Сидором в Овруцькому повіті. У документі також вказувалося, що М. Пупкович зі своїми братами несе одну панцирну службу⁸. Цього ж року великий князь литовський надав звягільському наміснику Яцьку Мезю чоловіка Лазарка Мошкевича з його синами і братаничами в Овруцькому повіті. Я. Мезь, звертаючись до Олександра Ягеллончика з проханням надати йому вказаного чоловіка, повідомляв, що на Л. Мошкевича припадає одна служба з повинностями: 24 відер меду, 2 гроші помірного, подимщина, 3 дні сіна косити, 3 дні жита жати⁹. У 1493 р. овруцький намісник Горностаї Романович звернувся до Олександра Ягеллончика, вказуючи, що ще король Казимир надав йому чоловіка Дитятковича з землями і службами в Київському повіті, про що й наказав повідомити київському воєводі пану Юрію Пацу. Проте невдовзі Казимир Ягеллончик помер, а лист Ю. Паца про виконання наказу про введення у володіння Горностаї Романовича вже отримав новий великий князь, наступник Казимира Ягеллончика. Фактично ж овруцький намісник володів вказаним чоловіком, а з землі, на якій він „сидів”, брав наступні повинності: 4 карамони меду прісного і 2 відра, 2 кузні меду, 3 копи грошей, сокиру, стіг сіна, одного коня ставив на тиждень до Чорнобиля і виставляв одну службу. Олександр Ягеллончик завершив започаткований своїм батьком процес, задовольнивши

прохання Горностая Романовича про надання одного чоловіка з вказаними землями і повинностями¹⁰. Поширеною практикою в наданнях і підтвердженнях було звільнення підданих шляхти від несення служби чи виконання різних повинностей. Так, надаючи 5 червня 1598 р. підтвердження кн. Костянтину Острозькому на Атачіківський двір в Луцьку і фільварок з двором Хмільником та млином на Яровиці, Олександр Ягеллончик звільняв підданих князя від сплати міських плат, підвод та городових робіт із вказаних володінь¹¹.

Практикувалися також надання із заміною маєтностей. Наприклад, великокнязівський дяк Манець Калусовський звернувся до Олександра Ягеллончика з проханням про обмін його землі в Лутові Дорогицького повіту на три дворища в селі Вербичне Володимирського повіту. Великий князь литовський зважив на прохання свого дяка і видав йому надавчий лист на вказані дворища до своєї волі („осмотренья”) і наказав великокнязівському дворянину Сенюті ув’язати Манця у володіння дворищами¹². У надавчому листі від 25 квітня 1498 р. вказувалося, що великий князь литовський надав волинському зем’янину Олізару Петрашковичу Трісці Кракосовське і Лаповське дворища в Луцькому повіті з заміною на присілок Окунін Здолбицького маєтку кн. Костянтина Острозького. Князь отримав надання Олександра Ягеллончика на маєток Здолбицю, проте присілок Окунін, що входив до комплексу Здолбицького маєтку, ще раніше був наданий луцьким старостою Олізаром Кірдейовичем Олізару Петрашковичу за його службу. Тому кн. К. Острозький, бажаючи отримати у володіння ще й присілок Окунін, звернувся до Олександра Ягеллончика з проханням здійснити обмін присілка на два дворища в Луцькому повіті¹³.

28-им жовтня 1497 р. датується привілей Олександра Ягеллончика Бику Александровичу на маєток Брилеве в Житомирському повіті на умовах пожиттєвого (до живота) володіння. У привілеї зазначено, що вказаний маєток вислужив Ничкір ще в князя Семена Олельковича. Він помер бездітним, не маючи також нікого з ближніх, окрім дружини. Казимир Ягеллончик надав Бику Александровичу Брилівський маєток на умовах пожиттєвого догляду і утримання дружини Ничкіра. Ув’язання у володіння здійснював полоцький намісник пан Юрій Пацович. Коли ж листи на маєток згоріли, пан Бик Александрович звернувся з проханням до великого князя Олександра надати нові листи на володіння Брилевим. Доказом того, що Бик Александрович мав листи Казимира Ягеллончика, було свідчення Юрія Пацовича про ув’язання його у володіння вказаним маєтком¹⁴, що й дало підстави для Олександра Ягеллончика видати свій привілей Бику Александровичу на володіння маєтком Брилеве.

На окрему увагу заслуговують документи, де вагомим аргументом у зверненнях шляхти до великого князя литовського про прохання в отриманні певних земельних володінь була їх причетність до маєтностей за правом близькості. Так, у 1495 р. черкаський шляхтич Микита звернувся до Олександра Ягеллончика з проханням надати маєток в Черкасах по смерті його дружини Федькової Рачковича. Те, що інших претендентів на спадщину Федькової Рачковича не було, Микита доводив тим, що в першому шлюбі його покійна дружина не мала дітей, не було в неї і ближніх. Зважаючи на аргументи черкаського шляхтича, великий князь видав йому привілей на маєток в Черкасах за умови несення служби¹⁵. Можливістю отримати у володіння маєтності вдови та її покійного чоловіка скористався Данило Дідкович. Після одруження на вдові київського боярина Степана Мутишича Марії Д. Дідкович у жовтні 1497 р. звернувся до Олександра Ягеллончика з проханням надати йому маєтки її покійного чоловіка Кучукове, Лодижичі, Теремці та Білки в Київському повіті. Проте С. Мутишич спільно з Марією мав сина і дочку (син втопився, а дочка померла), а також старшу дочку Настасію від першого шлюбу. Вона також за правом близькості претендувала на батьківські маєтності. Великий князь висунув Д. Дідковичу умову, після виконання якої у нього з'явилися б усі підстави на отримання маєтків С. Мутишича, – сплатити борги київського боярина та дати виправу його старшій дочці. С. Дідкович сплатив борги та дав виправу із маєтків Мутишича Настасії, отримавши таким чином від неї лист про відмову („отречене”) на батьківські володіння. Лише після пред'явлення цього листа великокнязівській канцелярії Олександр Ягеллончик надав вказані маєтки Д. Дідковичу вічним правом¹⁶. Цього ж року до Олександра Ягеллончика звернулися київські бояри Дебор Каленикович, Михайло Гагин, Федько Голенчич і Кунця Семенович з проханням надати маєтки Мужач, Мілолюби, Оскол, Ядлівці, Беркове у Київському і Путивльському повітах. Право на вказані маєтки київські бояри доводили тим, що на них претендували їхні дружини, племінниці кн. Романа Яголдаєвича. Ще за життя кн. Р. Яголдаєвич записав вказані маєтки своїй дочці, котра вийшла заміж за кн. Юрія Борисовича Вяземського. Після виїзду подружжя до Москви всі маєтності відійшли до великокнязівського земельного фонду. Будучи близькими до маєтків кн. Романової, київські бояри скористалися своїм правом на їх отримання. Наведені боярами аргументи були переконливими і достатніми для великого князя, щоб надати їм вказані маєтності вічним правом¹⁷.

Підтверджувальні листи надавалися шляхті великим князем литовським на їхнє прохання підтвердити право на володіння певними маєтностями. Такі листи шляхта потребувала з різних причин, що впливали як з правової

практики та законодавства ВКЛ, так і з мотивів приватного характеру. Зокрема, підтвердження великого князя було необхідним для шляхтича, котрий через природні явища чи стихії втрачав всі документи, що засвідчували його право на володіння маєтностями. Наприклад, у 1495 р. така необхідність виникла у путивльського намісника кн. Богдана Федоровича, котрий звернувся до Олександра Ягеллончика з проханням підтвердити право на володіння селами Боброве, Голубіїв і Радивонове в Київському повіті і Черкасах. У своєму зверненні князь виклав причини бажання отримати підтвердження на право володіння вказаними селами. Так, під час нападу татар на Київ згоріли всі його документи, в тому числі і надання на села Боброве у Волевській, Голубіїв – Завиській волостях Київського повіту та на село Радивонове в Черкасах, що були надані київськими князями Олельком і Семеном ще його батьку кн. Федору, а потім підтверджені Олександром Ягеллончиком. Щоб відновити спалені документи на вказані володіння, Богдан Федорович звернувся до великого князя з відповідним проханням. Олександр Ягеллончик, прийнявши всі аргументи князя, надав йому підтверджувальний лист на вказані володіння, а також наказав зробити ще й запис до канцелярських книг¹⁸.

Вагомим аргументом для отримання підтверджувального листа від великого князя було пред'явлення надавчих документів його попередників. Зокрема, така норма була закріплена в Київській та Волинській уставних грамотах¹⁹. Наприклад, у липні 1496 р. до Олександра Ягеллончика звернувся кн. Іван Дмитрович Кропотка з проханням підтвердити йому право на володіння маєтком Єловичі Луцького повіту. У зверненні князя були пред'явлені листи Казимира Ягеллончика на володіння цим маєтком, що й стало підставою для надання підтверджувального листа кн. І. Кропотці великим князем Олександром²⁰.

18-им квітня 1501 р. датується підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика великокнязівському дворянину Івашку Антоновичу на володіння селом Дешківці у Віницькому повіті вічним правом. Цей підтверджувальний лист заслуговує на окрему увагу тим, що проливає світло на практичний механізм переходу маєтків за правом близькості. Звертаючись до великого князя литовського, Івашко Антонович представив лист-надання князя Семена Олександровича його тестю Міхну на село Дешківці. Цим самим І. Антонович доводив свою близькість до вказаної маєтності через свою дружину, одну із трьох дочок Міхна. Щоб здобути всі володіння тестя, великокнязівський дворянин отримав відречення від часток отчизни двох інших дочок Міхна. Одну з них І. Антонович видав заміж, справивши віно і виправу з її частини маєтності. Молодша ж сестра дружини відпустила йому свою

частину, будучи недієздатною („з божего допущеня не моцна”)²¹. За правом близькості отримав підтвердження на маєтності і кн. Петро Михайлович Масальський (1495 р.). Він звернувся до великого князя з проханням підтвердити запис його сестри на маєтки Слободку, Шерепів, Заруду, а також сільце на Баловісі в Чернігівському повіті, котрі вона після смерті свого чоловіка (не маючи у шлюбі з ним дітей) записала своєму брату. Олександр Ягеллончик надав кн. П. Масальському підтверджувальний лист на перераховані вище маєтності його сестри. Умовою надання було несення служби великому князю литовському кн. П. Масальським і його нащадками²².

У 1495 р. потреба у підтвердженні маєтків виникла у кн. Юрія Четвертинського. Він ще раніше отримав дозвіл великого князя литовського на запис йому третини „отчизного” маєтку свого брата кн. Олександра Четвертинського, а цього разу (маючи підстави за правом близькості) звернувся з проханням до Олександра Ягеллончика підтвердити вже отриманий від брата маєток²³.

В достатутний період існувала практика підтвердження великим князем литовським будь-яких поземельних і маєткових операцій, що також було закріплено уставними земськими грамотами²⁴. Приміром, 27 липня 1495 р. Олександр Ягеллончик видав підтверджувальний лист володимирському наміснику Василю Хребтовичу на купівлю ним маєтків Конюхи, Защитів та Біле Поле у володимирських зем’ян. Володимирський намісник звернувся з проханням до великого князя литовського дозволити купити і підтвердити цю купівлю на вказані маєтки. Причому, у своєму проханні Василь Хребтович наголошував (і це було вельми вагомим аргументом для нього), що купував маєтності не в смердів, а у володимирських зем’ян²⁵.

Реєстр надань та підтверджень Олександра Ягеллончика на українські землі ВКЛ 1492-1506 рр.

1. [1492].10.20. – Ліда. Лист-надання Олександра Ягеллончика королівському дворянину Сурину на село Соколовичі в Київському повіті. ЛМ. 3. – Р. 72.

2. [1492.09.–1493.08]. – [Троки]. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика пану троцькому, полоцькому наміснику Яну Юрійовичу на різні маєтки, його купівлі (земля з чоловіком в Красносільському повіті). ЛМ. 3. – Р. 74-75.

3. 1493.05.07. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика оверуцькому наміснику Горностаю Романовичу на чоловіка Дитятковича з землями і службами в Київському повіті. ЛМ. 3. – Р. 80-81.

4. 1493.09.15. – Троки. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика Федку Лудову на Володимирське і Літовижське війтівство та звільнення від військової повинності. ЛМ. 3. – Р. 79.

5. [1494].01.24. – Гродно. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика вінницькому наміснику Бику Олександровичу на села Жорновища, Головачівці у Брацлавському повіті вічним правом. ЛМ. 3. – Р. 82.

6. 1494.05.21. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика Юзефу Шембелю на село Кустиче в Тушинській волості Володимирського повіту. АКС. – Док. № XXXIX. – S. 25-26.

7. 1495.04.27. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика кн. Богдану Івановичу Заславському 14 служб людей в Красносільському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 100-101.

8. 1495.05.18. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика Микиті на маєток в Черкасах по смерті його дружині Федькової Рачковича за умови несення служби. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 101.

9. 1495.06.26. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика Сороці і Сестренцю двох жидівських фільварків в Луцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 102.

10. 1495.06.26. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Юрію Четвертинському третини маєтку; записаного йому від брата кн. Олександра Четвертинського. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 103.

11. 1495.07.27. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика володимирському наміснику Василю Хребтовичу його купівлі на маєтки Конюхи, Защитів та Біле Поле у володимирських зем'ян. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 107-108.

12. 1495.07.27. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика путивльському наміснику кн. Богдану Федоровичу на села Боброве, Голубіїв і Радивонове в Київському повіті і Черкасах. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 110.

13. 1495.07.28. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика королівському дяку Манцю Калусовському на замінні три дворища в селі Вербичне Володимирського повіту. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 109.

14. 1495.08.15. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика королівському дворянину кн. Івану Дашковичу на маєток Гостомль в Київському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 113-114.

15. 1495.10.31. – Гродно. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика королівському дворянину кн. Петру Михайловичу Масальському на мастки Слободку, Шерепів, Заруду, а також сільце на Баловісі в Чернігівському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 122-123.

16. 1496.02.11. – Городня. Лист-надання Олександра Ягеллончика королівському дворянину Андрію Дрожчі на метки Слободку, Шерепів, села Заруду, Слободу Нову в Чернігівському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 126.; Оpubліковано: Акты ЛМ. – № 223. – С. 88.

17. 1496.03.02. – Городня. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика королівському дворянину Андрію Дрожчі на метки Слободку, Шерепів, села Заруду, Слободу Нову в Чернігівському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 126-127.; Оpubліковано: Акты ЛМ. – № 235. – С. 92.

18. 1496.04.25. – Мереч. Лист-надання Олександра Ягеллончика зягільському наміснику Яцьку Мезю на одного чоловіка Лазарка Мошкевича і його службу в Овруцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 128.

19. 1496.06.06. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика володимирському наміснику Василю Хребтовичу на масток Горухове у Володимирському повіті до волі господарської. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 136.

20. 1496.06.10. – Троки. Лист-надання Олександра Ягеллончика кн. Костянтину Івановичу Острозькому на масток Вздолбицю і Глинськ вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 131-132.

21. 1496.07.01. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика кн. Семену Можайськом на Чернігів та підтвердження на Стародуб та Гомель. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 136-137.

22. 1496.07.04. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Івану Дмитровичу Кропотці на масток Єловичі в Луцькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 160.

23. 1496.08.22. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика віленському підключнику Богдану Павловичу на мастки Сіберж, Заболовісся та селища Ргощу і Замслайловину в Чернігівському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 167-168.

24. 1497.03.19. – Вітебськ. Привілей Олександра Ягеллончика київським боярам Дебору Калениковичу, Михайлу Гагину, Федьку Голенчичу і Кунці Семеновичу на мастки Мужач, Мілолюби, Оскол, Ядлівці, Беркове в Київському і Путивльському повітах вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 178-179.; Оpubліковано: Акты ЛМ. – № 339. – С. 131-132.

25. [1497.05.24]. – Брацлав. Лист-надання Олександра Ягеллончика Федку Козаковичу на його дядківщину Новосілки і Ворсичі в Житомирському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 188.

26. 1497.09.01. – [...]. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Костянтину Івановичу Острозькому на його купівлю маєтків Шепель, Заболотя в Луцькому та Черніків у Володимирському повітах. АКС. – Док. №XLVI. – С. 29.

27. [1497.09.11]. – Брацлав. Лист-надання Олександра Ягеллончика Янчинському на селище Кропивна в Брацлавському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 190.

28. [1497.09.11]. – Брацлав. Лист-надання Олександра Ягеллончика кн. Костянтину Івановичу Острозькому на ставок на Яровиці, а в Луцьку млин під Отачиковим фільварком. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 190.

29. [1497.09.11]. – Брацлав. Лист-надання Олександра Ягеллончика Федку Єнковичу на селище Христаківці в Брацлаві. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 190.

30. [1497.09.11]. – Брацлав. Лист-надання Олександра Ягеллончика Левку Боговитиновичу на селища Щуровці і Фоминці в Брацлаві. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 190.

31. 1497.10.02. – Походоновичі. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика путивльському наміснику Богдану Федоровичу Глинському на різні маєтки, вислуги і купівлі його батька і його самого вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 191-192.

32. 1497.10.13. – Мозир. Привілей Олександра Ягеллончика Данилу Дідковичу на маєтки Кучукове, Лодижичі, Теремці та Білки в Київському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 193-194.

33. 1497.10.28. – Новоградок. Привілей Олександра Ягеллончика Бiku Олександровичу на маєток Брилеве в Житомирському повіті до живота. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 194.

34. 1498.01.08. – Городня. Лист-надання Олександра Ягеллончика королівському млинарю Ониску Пашковичу на млин з будинком в Луцьку та млин в Голишеві вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 197.

35. 1498.01.24. – Городня. Привілей Олександра Ягеллончика луцькому війту Трушу на фільварок під Луцьком вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 198.

36. 1498.04.25. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика волинському зем'янину Олізару Петрашковичу Трісці на Кракосовське і Лаповське дворища в Луцькому повіті заміною на присілок Окунін Здолбицького маєтку. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 209-210.

37. 1498.04.28. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика володимирському і літовижському війту Федку Лудовичу на дворище Зжарки у Володимирському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 204-205.

38. 1498.05.01. – Вільнюс. Підтверджувальний Олександра Ягеллончика лист кн. Костянтину Острозькому на його купівлю маєтка Шеплі з присілком Заболотці, селами Меніцем і Черніковим у волинських зем'ян Миколи та Юхна Бернатовичів. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 206.

39. 1498.05.14. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика князю Богдану Глинському на село Тулюбле в Київському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 207.

40. 1498.05.29. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика кн. Андрію Сангушковичу на двір Сірники з присілком Княгинин в Луцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 217. Опубліковано: AKS. – Dok. №XLV. – S. 28.

41. 1598.06.02. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика пану Бику Александровичу на чоловіка Мартинця Пупковича з його братами Олешком і Сидором в Овруцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 217-218.

42. 1498.06.05. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Костянтину Острозькому на Атачіківський двір в Луцьку і фільварок з двором Хмільником та млином на Яровиці. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 220.

43. 1499.03.12. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Богдану Заславському на 14 служб людей Пенчани в Красносільському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 238.

44. 1499.03.26. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика пану Кміті Александровичу на село Коростішеве і данники в Житомирському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 240.

45. 1499.06.26. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика королівському дворянину Федку Єловичу на маєток Букоїму в Луцькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 271-272.

46. 1499.09.18. – Ворани. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Юрію Четвертинському на маєток Рогачівку в Луцькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 288.

47. 1499.10.21. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика королівському дворянину Сеньку Жеребятичу на куплені ним порозьку, гіревську та нехлібівську землі в Путивльському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 302-303.

48. 1499.11.18. – Слонім. Привілей Олександра Ягеллончика кн. Богдану Федоровичу на данника Сухаревича в Завеській волості Київського повіту до господарської волі. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 308.

49. 1499.11.21. – Слонім. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Богдану Федоровичу на село Тулюбле та куплений ним маєток Крову в Київському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 320.

50. 1500.03.18. – Городня. Лист-надання Олександра Ягеллончика київському зем'янину Данилу Дідковичу на село Трипілля в Київському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 322.

51. 1500.08.06. – Обольді. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Роману Васильовичу Любецькому на маєток Любчу в Луцькому повіті, що отримав по своєму браті Богдані Васильовичу. АКС. – Док. № XLIX. – S. 30.

52. 1500.11.25. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика старому луцькому війту Трушу на двадцять бочок землі в Луцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 313.

53. 1501.02.09. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика луцькому війту Яну Сігнатуру на село Ставрове в Луцькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 313-314.

54. 1501.03.18. – Троки. Лист-надання Олександра Ягеллончика володимирському зем'янину Митку Ставецькому на дворище Липу у Володимирському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 314.

55. 1501.03.19. – Троки. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика луцькому городничому Петрушку Мушатичу на дві частини села Свинарне в Луцькому і Володимирському повітах вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 314-315.

56. 1501.03.30. – Троки. Привілей Олександра Ягеллончика кн. Івану Заславському на село Дворець в Кременецькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 377-378.

57. 1501.03.31. – Троки. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика володимирському наміснику пану Василю Хребтовичу на маєток Горухове з присілками Марковичі, Підлісці, Старий Став і Рачин у Володимирському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 376-377.

58. 1501.04.02. – Троки. Привілей Олександра Ягеллончика кн. Федору Чорторійському на три дворища в Клевані Жуковського повіту (Жуківська волость Луцького повіту – Авт.). РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 378.

59. 1501.04.18. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика королівському дворянину Івашку Антоновичу на село Дешківці у Віницькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Спр. 6. – Од. зб. 380-381.

60. 1501.04.25. – Вільнюс. Привілей Олександра Ягеллончика волинському зем'янину Юхну Зеньковичу на село Волковичі та підгаєцьке дворище в Луцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 381.

61. 1501.05.29. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кн. Федору Михайловичу Чорторийському на три дворища Клепачі в Клевані Жуківського повіту (Жуківська волость Луцького повіту – Авт.) вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 386.

62. 1501.06.01. – Вільнюс. Лист-надання Олександра Ягеллончика київському боярину Яцку Мезю на людей Лавріна і Янка Давидовичів з їхніми братами та братаничами в Овруцькому повіті пожиттєво. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 390.

63. 1501.09.24. – Мельник. Привілей Олександра Ягеллончика Юхну Зеньковичу на село Волковичі та підгаєцьке дворище в Луцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 398.

64. 1502.03.16. – Краків. Лист-надання Олександра Ягеллончика татарам Ісаку та Легіму Бердейненковичам на дев'ять служб і три пустих землі в Красносільському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 409.

65. 1502.05.01. – Нове Місто. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика Федору Єнковичу на село Обніж в Тушиській волості Володимирського повіту. AKS. – Dok. №LI. – S. 31.

66. 1502.08.16. – Мельник. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика кременецькому наміснику кн. Андрію Олександровичу Сангущковичу на двір Сірники і присілок Княгинин в Луцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 427-428. Оpubліковано: під датою 1502.10.15. – Вільнюс в: AKS. – Dok. №LIII. – S. 32.

67. 1502.08.18. – Мельник. Лист-надання Олександра Ягеллончика житомирському зем'янину Андрію Пряжовському на селище Трибіси в Житомирському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 419.

68. 1503.02.22. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика володимирському городничому Єску Сенютичу на дворища Болохове і Станкове в селі Хмелеві у Володимирському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 438.

69. 1503.03.09. – Краків. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика володимирському зем'янину Митку Ставецькому на селище Липу

та церкву св. Миколая у Володимирському повіті. АКС. – Док. № LVI. – С. 33.

70. 1503.03.21. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика волинському зем'янину Міхну Івановичу Верещачичу на маєток Затурці в Луцькому повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 442-443.

71. 1503.10.22. – Межиріччя. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика Станіславу і Ядвізі Бартошевичам на села Солшніки в Марківському, Ростове і Мировичі у Володимирському повітах та інші куплені ними маєтки. LM. 5. – Р. 264-265.

72. 1505.02.08. – Берестя. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика пану Микиті Чаплину на село Радохівку в Жуківській волості Луцького повіту (Жуківська волость Луцького повіту – *Авт.*) вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 474-475.

73. 1505.03.06. – Берестя. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика королівським дворянам Михайлу, Василю та Грицьку Семашковичам на село Дубне в Мельницькій волості Луцького повіту. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. – Арк. 475-476.

74. 1505.03.09. – Берестя. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика володимирському зем'янину Васку Білковину на його купівлю у кн. Федора Четвертинського села Козлов у Володимирському повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 476-477.

75. 1505.07.06. – Краків. Привілей Олександра Ягеллончика житомирському наміснику Дмитру Александровичу на село Романове в Житомирському повіті. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 6.

76. 1505.07.08. – Краків. Привілей Олександра Ягеллончика житомирському наміснику Дмитру Александровичу на ділянку землі в Житомирі з дозволом будувати на ній, що забажає. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 7.

77. 1505.08.06. – Краків. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика зем'янину Брацлавського повіту Федку Дашковичу на маєтки Кліщеєве, Шандиреве, Тристенець, Тиврів, Волчківці, Нестерівці, Селище, Ориничі, Костине, Збунове, Парабачі вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 10-11.

78. 1506.01.08. – Люблін. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика королівському дворянину Івану Хребтовичу на його купівлю у волинського зем'янина Юхна Защитовського за 30 кіп грошів маєтку Портськ та на раніше надане дворище Стрільники в Луцькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 494-495.

79. 1506.01.21. – Люблін. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика волинському зем'янину Івашку Лабунському на пусті селища Колицинці та Сахновці в Кременецькому повіті вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 495-496. Опубліковано під датою 1506.01.19.: AKS. – Dok. № LXV. – S. 37.

80. 1506.01.28. – Люблін. Лист-надання Олександра Ягеллончика королівському дворянину Івашку Богдановичу Гошському на чоловіка Мартиця Пупковича з братами Олешком та Сидором в Овручі вічним правом. РДАДА. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 502.

81. 1506.06.01. – Вільнюс. Підтверджувальний лист Олександра Ягеллончика дворянину королеви Олени Іванівни Митку Федоровичу на землі Девкутівщину, Кубовщину, Демидівщину в Брацлавському повіті. LM. 5. – P. 276.

Російський державний архів давніх актів. – Ф. 389 (Литовська метрика). – Оп. 1. – Од. зб. 6.

Документ 1

1498.01.24.

[Арк. 198]

Привилей войтѣ лѣцкомѣ Трѣшѣ на фол | варок под местом Лѣцкимѣ на
вечность

Сам Александрѣ божю м(и)л(о)стью

Билъ намѣ чолом войт места Лѣцкого Трѣшѣ и просил в насѣ фолварка под ме | стомѣ Лѣцким што ѡтец нашѣ корол его м(и)ло(с)(т)ѣ дал был тот фолварокѣ ме | щанинѣ Луцкомѣ Лѣце до своее воли, и тот мещанин вмер нижли толко дети | са его ѡстали. Ино вжо тот фолварокѣ в нашої воли мы тот фолварокѣ | з ласки нашее дали войтѣ места Лѣцъкого Трѣшу с полми, съ сеножатъми | и съ ставы, и со всим с тым какѣ Лѣдка держал и што здавна к томѣ фолваркѣ | прислѣхало все по емѣ и его жонѣ и их детем и на потом бѣдѣчим их счадомѣ. | А на твердость того и печат нашѣ казали есмо приложити к сему нашомѣ | листу. П(и)сан ѣ Городнѣ в лет(ѣ) 1498 м(ѣ)с(ѣ)ца ген(в)(а)(р)(ѣ) 24 день | индиктѣ 1.

Документ 2

1498.04.28.

[Арк. 204]

Войтѣ володимѣрскомѣ Фѣдку Лѣдовичѣ | на дворище Зжарки ѣ Володимѣрскомѣ | повете

Сам Александрѣ божю м(и)л(о)стью

---

* Публікація даних документів здійснюється вперше. Відібрані найбільш цікаві, на думку автора, надавчі та підтверджувальні листи Олександра Ягеллончика на українській землі ВКЛ, що всебічно висвітлюють соціально-економічні сюжети з історії України XV – початку XVI ст.

НаместникѸ володимѣрскомѸ пандъ Василю ХребтовичѸ и инымъ наместни | комъ нашимъ хто потомъ ѿ насъ бѣдетъ Володимиръ держати. Билъ намъ | чоломъ войтѸ места володимѣрскогоя литовижский Федко Лѣдовичъ и просилъ [Арк. 205] Ѹ насъ дворища Ѹ Володимѣрскомъ повете близко Литовижа найма Зжарокъ. | А поведалъ намъ штожъ тоѣ дворищо запѣстело за небожчика НемерѸ Вѣнина | ѿтца, и мы емѸ тоѣ дворищо Зжарки дали с пашными землами и съ сѣножатъ | ми, и съ всимъ с тымъ што здавна к томѸ дворищѸ прислѣхало и его жонѣ | и ихъ детемъ, и потомъ бѣдѣчимъ ихъ счадомъ и тежъ ѿтпѣстили есмо | ему и его жонѣ и ихъ детемъ, и потомъ бѣдѣчимъ ихъ счадомъ. С того дворища | на войнѸ не ходити и иное никоторое слѣдѣжбы не слѣжити, а на | твердость того и печатъ нашѸ казали есмо приложити к семѸ нашомѸ | листѸ. П(и)санъ Ѹ Вилни в лет(о) 1498 м(ѣ)с(ѣ)ца ген(в)(а)(р)(ѣ) 24 день индиктъ 1.

Документ 3

1498.05.14.

[Арк. 207]

Привилей князю БогданѸ ГлинскомѸ на село Тѣлюбле въ Киевскомъ повете вѣчностью

АлександрѸ божею м(и)л(о)стью

Билъ намъ чоломъ наместникъ пѣтивльський князъ Богданъ Федоровичъ Глинский | и просилъ в насъ села в Киевскомъ повете найма Тѣлюбла. И мы емѸ тоѣ сѣ | ло Тѣлюблемъ дали вѣчно и непорѣшно со всимъ с тымъ што здавна к тому селу | прислѣхало. П(и)санъ Ѹ Вилни маѣ 14 день индиктъ 1.

Документ 4

1498.05.29.

[Арк. 217]

Привилей кн(ѣ)зю Андрею СонкѸшковичу | на дворъ Сѣрники в Луцкомъ повете

Александръ

Биль намъ чоломъ наместникъ креманецкий княз Анъдрей Александровичъ Сонкгуш | ковича | и просиль в насъ двора нашего в Лвцкомъ повете найма Серъникъ. | И мы ему тотъ нашъ дворъ Серники дали с приселком Кн(е)г(и)нином и с тыми люд | ми што к томъ двору здавна слдшали ѡпричей данников наших Повор | ска. П(и)сан ѡ Вилни маа 29 день индиктъ 1.

яндшко

Документ 5

1498.06.02.

[Арк. 217]

Привилей панѡ Быкъ Александровичѡ на човека Мар | тинца Пѡпковича в Оврѡкомъ повете

Александръ

Биль намъ чоломъ пан Быкъ Александрович и просил в нас во вруком повете [Арк. 218] найма Мартинца Пѡпковича и его двох братовъ найма ѡлешка а Сидора и по | вѡдил перед нами штож тот Марцинец з братьею своею слджбу нам ѡднѡ панцир | ную слдживали. И мы емѡ того ч(е)л(о)в(е)ка Мартинца дали зъ его братьею | и со всеми землами пашными, и бортными. П(и)сан ѡ Вилни июнь | 2 день индиктъ 1.

Прави: гет: наш: брас: ивен: кнз: Кос: Иван: |
остроз: мар: двор: наш: мѡр: иѡн: пан: Григ |
Ст: ѡст: мар: наш: слон: пан: лит: Бог: Хрѡб: |
мар: наш: лид: пан: Стан: Петъ

яндшко

Документ 6

1498.06.05.

[Арк. 220]

Потвержене князю Костантинѣ ѡстрозкому на двор в мѣ | стѣ Луцкомѣ
атачиковскій и фолварокъ зо млыномѣ

Самъ Александръ

Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ хто на него посмотритъ а любо
чтѣчи | его вслышитъ комѣ будетъ потребъ того ведати. Билъ намъ чоломъ
гетманъ нашъ | наместникъ браславскій, звинородскій и веницкій князь
Костантинъ Ивановичъ | ѡстрозскій што есмо дали емѣ дворъ жидовскій в
местѣ Луцкомѣ найма ата | чиковскій и фолварокъ его з дворцомъ и съ
хмелникомъ, и ставъ нашъ со млыномъ | што есмо емѣ дали на юровици. И
просилъ насъ абыхмо тотъ его дворъ и подворъ | ника его вызволили ѡтъ платовъ
местьскихъ и ѡтъ подводъ и ѡтъ роботы | городовое. Ино мы з ласки наше
то вчинили тотъ его дворъ атачиковъ | скій и подворника его вызволили ѡтъ
всѣхъ платовъ местскихъ и ѡтъ подводъ, | и ѡтъ роботы городовое. Тежъ билъ
намъ чоломъ абыхмо тотъ дворъ атачъ | ковскій и фолварокъ его з дворцомъ и
съ хмелникомъ, и ставъ нашъ со млыномъ | на юровици подтвердили ему на-
шимъ листомъ навечность. Ино мы тотъ его | дворъ атачиковскій в местѣ Луц-
комъ и фолварокъ его з дворцомъ и съ хмелникомъ | и ставъ со млыномъ, и со
всѣмъ с тымъ што к томѣ двору и к томѣ фолваркѣ | слѣдуетъ подтвержаемъ
симъ нашимъ листомъ вечно и непорушно ему само | мѣ и его жонѣ и ихъ детемъ
и на потомъ бѣдѣчимъ ихъ счадомъ. Воленъ ѡнъ тотъ | дворъ и фолварокъ з дво-
рцомъ и съ хмелникомъ, и ставъ со млыномъ продати | и ѡтдати, и заменити,
и къ церкви записати, и къ своемѣ лепшомѣ и вжи | точномѣ ѡберѣнѣти какъ
самъ налѣпей роздѣлючи. А на твердо | стѣ того и печать нашѣ казали есмо
привесити к семѣ нашомѣ ли | стѣ. П(и)санъ ѡ Вилни в лето 1498 июнь 5 день |
индиктъ 1.

ианѣшко

Документ 7

1499.03.26.

[Арк. 240]

Привилей панѣ Кмите Александровичѣ | на село Коростешово а на дан-
ники | ѡ Житомирскомъ повете

Самъ Александръ божю м(и)л(о)стью

Биль намъ чолом пан Кмита Александровичъ и просил в нась села ѳ Жи
| томирскомъ повете найма Коростешова и данниковъ наших Гѳрина | а Ва-
сила и их товаришовъ, и поведил перед нами штож тыи даньники | дают
намъ дани толко полтрета ведра медѳ а ѳсмъ ведерь полю | дѳа. Ино мы тое
село Коростешово и тых даньниковъ Гѳрина а Ва | сила и их товаришов емѳ
дали со всими ихъ землами и зъ данью, | и со всимъ с тым што здавна к томѳ
селу Коростешову слѳшало. | П(и)сан ѳ Вилни мар(т)(а) 26 день индиктъ 2.

нанѳшко писар

Документ 8

1501.04.18.

[Арк. 380]

Потверженье Ивашкѳ Антоновичѳ | на село Дешковъцы ѳ Веницкомъ по
| вете вечностью

Александръ божю м(и)л(о)стью

Биль намъ чоломъ дворенин нашъ Ивашко Антонович а вказывал |
перед нами лист небожъчика кн(а)зя Семенов Александровича, ино в ли |
сте том |стоит штож дал был слѳзе своемѳ Михну село ѳ Веницкомъ повете |
найма Дешковцы и егож ѳтчину, и поведал нам ижъ в того Михна три доч |
ки было. Ино ѳдну дочкѳ ѳн понял, а дрѳгую замуж ѳтдалъ и вено ей с то-
го | села и выправу далъ, а третяна дочка его з божего допѳщена не моцна | и
того сна села емѳ ѳдступилаѳ, а ѳн мает ее ховати и кормити до ее жи | вота.
И бил намъ чоломъ абыхмо емѳ тое село потвердили нашим листом. | И мы
тое село Дешковцы потвержаемъ симъ нашим листом вечно [Арк. 381] емѳ
и его жоне и их детемъ и потомъ бѳдѳчимъ их счадомъ со всим | с тымъ
што к томѳ селѳ здавна прислухаеъ нехай ѳн тое село дер | жит, а намъ с
него службу служит. И на твердость того и печат нашу | казали есмо при-
ложити к семѳ нашому листѳ. П(и)сан ѳ Вилни | в лето 1501 м(е)с(а)ца
април(а) 18 день индикт 4.

1502.08.18.

[Арк. 419]

Андрею Пращовскомѣ на селище Трыбесы в Житомирскомѣ повете

Александрѣ божю м(и)л(о)стью корол полскій великий княз

Наместнику житомирскому пану Дмитръ Александровичу. Бил намъ | чоломъ земенинъ житомирскій Андрей Пращовскій и просил в нас | селища пустого в житомирскомѣ повете найма Трыбесов, и пове! дил перед нами ижъ то замьку нашому нешкодно естъ. А и ты за ним ѿ том | еси до насъ писал ижъ то такъ ей какъ ѿн в насъ того просит ино коли так | естъ какъты за нимъ до насъ писал, и мы емѣ тое селцо Трыбесы дали | со всимъ тым што к тому селцѣ слушало и какъ къ замьку нашому то | держано было, и ты бы емѣ в то селище ѡвязане даль. П(и)сань | в Менску август 18 день индикт 5.

Прав: мар: двор: наш: мер!
и ѡтен: кнз: Мих: Лвов

Документ 10

1506.01.28.

[Арк. 502]

Ивашкѣ Гошъскомѣ на чловека воврѣчомъ

Александрѣ божю м(и)лстью

Наместнику врѣцкому пану Сеньку Романовичу. Биль намъ чо | ломъ дворенинъ нашъ Ивашко Богдановичъ Гошъскій, што | дали есмо небожъчику панѣ Быку Алексанъдровичу чловека | нашего воврѣчемъ найма Мартинъца Пупьковича и его братью Ѡле | шка а Сидора. А какъ па-на Быка татарове вбили и ѿнъ пональ | за себе дочьку его и именина его вса третаа часть ему са до | стала по той девъцы. И биль намъ чоломъ абыхъмо емѣ ѡдно | му з ласки нашое того чловека Марьтинца и зъ братьею дали | кроме иныхъ детей Быковыхъ. Ино мы вбачивши ижъ есмо | того чловека пану Быку не на вечность были дали и з ласки | нашое за его к намъ верную

и пильндоу службу того чоловіка Мар | тинца и зъ братьєю дали єсмо вечно
ему и его жоне и ихъ детем | из землею пашною, и бортною, и сь
сеножатями, и со всимъ с тымъ | што тыи люди здавна заведывали и въ
держаньи были ав | вазати его в то послали єсмо дворенина нашого Бокея.
П(и)сан | в Люблине ген(в)(а)(р)(а) 28 день индикт 9.

- ¹ Див., наприклад, основні праці з проблеми: Papée F. Aleksander Jagiellończyk. – Kraków, 1999; Wyd. II. – 123 s. (перше видання побачило світ у Кракові 1949 р.); Pietkiewicz K. Wielkie Księstwo Litewskie pod rządami Aleksandra Jagiellończyka. Studia nad dziejami państwa i społeczeństwa na przełomie XV i XVI wieku. – Poznań, 1995. – 256 s.; Русина О. Сіверська земля у складі Великого князівства Литовського. – К., 1998. – 243 с.; Ї ж. Україна під татарами і Литвою. – К., 1998. – 320 с.; Baczkowski K. Wielka historia Polski. T. 3. Dzieje Polski późnośredniowiecznej (1370-1506). – Kraków, 1999. – 327 s.; Właszczuk G. Litwa na przełomie średniowiecza i nowożytności 1492-1569. – Poznań, 2002. – 336 s.
- ² Довнар-Запольский М. Государственное хозяйство Великого княжества Литовского при Ягеллонах. – Т. I. – К., 1901. – С. 342.
- ³ Любавский М. К. Областное деление и местное управление Литовско-Русского государства ко времени издания первого Литовского статута. – Москва, 1892. – 884+С+VI с.
- ⁴ Русина О. Сіверська земля... – С. 150-152.
- ⁵ Див., наприклад, його праці: Михайловський В. Земельні надання Владислава II – джерело до історії Поділля в першій третині XV ст. // Молода нація. – К., 2000. – №1. – С. 246-264; Його ж. Чотири надання для родини Гинковичів (20-ті – 40-ві рр. XV ст.) // Молода нація. – К., 2000. – № 4. – С. 129-133; Його ж. Західне Поділля під володінням Вітовта у 1411-1430-х роках: надавча політика у світлі документів // До джерел: Зб. наук. праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя. – Т. II. – К.-Львів, 2004. – С. 110-128.
- ⁶ Див., наприклад: Метрыка Вялікага Княства Літоўскага: Кніга 43 (1523-1560 г.): Кніга запісаў 43 (копія канца XVI ст.) / Падрыхтаваў В.С. Мянжынскі. – Менск, 2003. – 167 с.; Метрыка ВКЛ. КЗ. 44. = Метрыка Вялікага Княства Літоўскага: Кніга 44. Кніга запісаў 44 (1559-1566) / Падрыхтаваў А.І. Груша. – Менск, 2001. – 229 с.; Метрыка Вялікага Княства Літоўскага. Кніга 28 (1522–1552). – Кніга запісаў 28 / Падрыхтоўка тэкстаў да друку і навук. апарат: В. Мянжынскі, У. Свяжынскі. – Менск, 2000. – 312 с.: іл. 8.
- ⁷ Ковальський Н.П. Источники по социально-экономической истории Украины XVI – первой половины XVII века. Структура источниковой базы. – Днепропетровск, 1982. – С. 16.
- ⁸ Російський державний архів давніх актів (далі – РДАДА). – Ф. 389. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 217-218.
- ⁹ Там само. – Арк. 128.
- ¹⁰ Lietuvos Metrika. Knyga Nr. 3. (1440-1498): Užrašymų knyga 3 / Parengė L. Anužytė ir A. Baliulis. – Vilnius, „Žara“, 1998. – P. 80-81.
- ¹¹ РДАДА. – Ф. 389. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 220.
- ¹² Там само. – Арк. 109.

¹³ Там само. – Арк. 209-210.

¹⁴ Там само. – Арк. 194.

¹⁵ Там само. – Арк. 101.

¹⁶ Там само. – Арк. 193-194.

¹⁷ Там само. – Арк. 178-179.

¹⁸ Там само. – Арк. 110.

¹⁹ Детальну інформацію про Волинську та Київську уставні грамоти див.: Вашук Д. Обласні привілеї Київщини та Волині: проблема походження, датування та характеру (XV – поч. XVI ст.) // Укр. іст. журн. – 2004. – № 1. – С. 90-101.

²⁰ РДАДА. – Ф. 389. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 160.

²¹ Там само. – Арк. 380-381.

²² Там само. – Арк. 122-123.

²³ Там само. – Арк. 103.

²⁴ Лише із запровадженням у ВКЛ повітових земських та городських судів в результаті судово-адміністративних реформ 1564-1566 рр. та введенням в дію Другого Литовського Статуту така потреба відпала, і достатньо було зробити запис про здійснення трансакції до земських або городських актових книг (Блануца А. Правові основи шляхетського землеволодіння за Другим Литовським Статутом 1566 р. // Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.). – К., 2003. – Вип. 3. – С. 129-138).

²⁵ РДАДА. – Ф. 389. – Оп. 1. – Од. зб. 6. – Арк. 107-108.